

Reflexions sobre l'aportació de la Joventut Agrícola Rural Catòlica (JARC) i un cert bandejament historiogràfic

Xavier Ferré Trill

*xavier.ferretrill@gmail.com

RESUM

Conclusions derivades d'una recerca efectuada sobre l'escola comarcal Puigcerver, de Reus, conté dues seccions: una d'estricta ment historiogràfica i una altra, entre historiogràfica i civil.

RESUMEN

Conclusiones derivadas de una investigación realizada sobre la escuela comarcal Puigcerver, de Reus, contiene dos seccionse: una estricta mente historiografica i otra entre historiografica y civil.

ABSTRACT

Conclusions derived from an investigation carried out on the local school Puigcerver, of Reus, contains two sections: a strictly historiographical mind and another one between historiographical and civil.

Mots clau: JARC, Catalunya, País Valencià, historiografia.

Palabras clave: JARC, Catalunya, País Valencià, historiografía.

Keywords: JARC, historiography Catalonia Valencian Country

Xavier Ferré Trill (Reus, 1962). Doctor en Sociologia i en Història. Ha estat professor de Pedagogia en la Universitat Rovira i Virgili (URV). Ha publicat: *Ramon Amigó (1925-2011), pedagog del territori*. Les seves línies d'investigació són la història de les idees, pensament polític contemporani i moviments socials. Ha editat l'obra inèdita de Joan Fuster, *Dues Visions* (URV/UJI, 2014).

Les ratlles que segueixen són conseqüència d'un estudi confegit sobre l'Escola comarcal Puigcerver de Reus, la qual endegà les seves passes la tardor de 1968. La lectura d'una recerca dels professors d'història de l'educació Carmen Agulló i Andrés Payà¹ sobre l'aportació cooperativista de les escoles comarcals al País Valencià entre 1968, (la referència pionera de l'escola "La Tramuntana") i 1976 -on, en algunes de les quals la Joventut Agrícola Rural Catòlica (JARC), hi tingué una participació ben destacada- m'ha ratificat una conclusió del treball sobre l'escola reusenca: el conjunt d'escoles comarcals al Principat i al País Valencià -i a les Illes? En desconec si hi ha monografies d'estudi elaborades; i a la Catalunya del Nord, quin coneixement tenim del cooperativisme educatiu?- són conseqüència del projecte de la joventut militant, de la JARC en el marc de la renovació -revolució- ideològica del Concili Vaticà II.

La vinculació entre projecte ideològic i educatiu que hi havia rere el conjunt de centres educatius endegats sota el projecte comunitari i territorial de la JARC no feia altra cosa que definir la intervenció en la realitat social. Era, doncs, fonamental una aportació al conjunt de la societat efectuada des dels rengles renovadors d'Acció Catòlica-que equivalia a treball de base-eixits de l'assumpció de referents que formaven part de la nova cultura ideològica dels anys seixanta. Una aportació que, indirectament, incidia en la construcció nacional.

No pas casualment l'aportació educativa d'uns centres, o xarxa de centres-exemples de pedagogia activa-, contribuïa a la catalanització/descastellanització de l'ensenyament. Foren, en alguns casos de manera precursora, peoners en l'ús de la llengua, concebuda com a vehicular i, doncs, en la consubstancial relació (avui no tan clara en el model educatiu "autonòmic" vigent) entre educació i identificació i coneixement del territori, de la comarca. En aquest sentit, una doble concepció articuladora significativament rellevant de les escoles comarcals: l'exercida a nivell de país, i la definida

en el propi àmbit urbà. En el cas de l'escola Puigcerver -s'esdevenia un fet paral·lel amb les escoles comarcals valencianes- el propòsit de relacionar alumnes de l'urbs i dels vilatges de la resta del Baix Camp possibilitava el coneixement i intercanvi d'expressions, manifestacions culturals i formes de vida pròpies del rerapaís. Aquest fet esdevenia, en qualsevol cas, essencial pel que feia a l'articulació territorial, i més si es té en compte que el bastiment de l'escola reusenca tenia lloc en un període de migració peninsular creixent cap als Països Catalans. Segonament, el fet que l'enclavament de l'escola fos en un districte aleshores perifèric, com era el Barri Fortuny, encara no vinculat del tot a la vida urbana, contribuïa, indirectament, a una vertebració interna de la vila.

Són alguns exemples que, amb el referent pedagògicocomarcal valencià, ajuden a valorar i a considerar, a hores d'ara, un treball comunitari (en l'accepció humanista de les JARC) *real* encara, per contra, no prou valorat (diguem-ho així) historiogràficament. Ni per la historiografia general contemporània, ni per la historiografia educativa.

Aquesta, a parer meu, deficiència de base conceptual hauria de cridar l'atenció no tan sols pel que fa a la necessitat de potenciar vies de recerca acadèmica que analitzin les principals aportacions globals de les JARC al Principat, i al conjunt dels Països Catalans, sinó que hom fos capaç d'extreure'n una sèrie de derivacions susceptibles per a escatir el nivell de concreció en la incidència real que aquest model d'intervenció civopolític -que hom podria pensar en termes d'intervenció d'abast social intermedi (alternatiu, es clar, a la política educativa de l'estat espanyol tardofranquista i com a baula organitzativa aglutinant bastida des de la base territorial)- tingué en la concepció d'un model nacional.

Pel que fa a la segona part del títol de l'article. Ens hauríem d'interpel·lar com és que una determinada concepció historiogràfica, massa sovint autodefinida partidària del materialisme històric no

ha contemplat prou -o ho ha fet de manera minoritzadora, quan no l'ha ignorada del tot- aquesta línia de treball analític.

De fet, analitzar un projecte educador cooperatiu en el context que tracto (segona meitat dels anys seixanta/primera meitat dels anys setanta) implica considerar les aportacions de la història total, atès que, com és sabut, l'objecte d'estudi esmentat aglutina diverses disciplines "sociològiques" des de la voluntat d'integrar una concepció estructural de l'evolució i de les dicontinuitats d'un espai territorial específic. I, en aquest sentit, el bastiment d'una escola, si ens cenyim al cas escollit, des de les màximes accepcions metodològiques possibles és, sens dubte, una manera de "condensar" un cert model de societat i de cultura. Crec que a hores d'ara "seleccionar" objectes de treball segons les "onades de la moda temàtica dominant del moment" és absurd, a part d'emprobir i sucursalitzar, encara més, les anàlisis sobre la qüestió nacional. Perquè l'estudi d'un model educatiu com el de la JARC no implica, també, anàlisi de la 'qüestió nacional'?

Acabo amb un doble interrogant: ¿no seria adient de plantejar-nos, tots plegats, si no paga la pena de delimitar objectes d'estudi que tinguessin com a objectiu històries comarcals de la JARC, la finalitat de les quals podria acabar derivant, o contribuir, en una història nacional d'aquest autèntic "moviment social"? ¿No seria hora, en el cas concret d'amplis sectors històriogràfics acadèmics que s'adscriuen, indirectament, o directa, al ric model d'anàlisi marxista *aclarir* –precisament per la seva potencialitat interpretativa general– que no s'hi val a reduir-lo, a deformar-lo, a partir d'uns prejudicis ideològics que, als antípodes d'una lectura dilèctica -total- de la societat, acaben reduint una cultura metodològica a una mera indexació, i de vegades catalogació de dades, sovint reduïdes a xifres i a tòpics interpretatius reductius?

Potser, a la base, les preguntes -defugides massa sovint per aquests sectors- planteja, de manera latent, una determinada concepció nacional provinciana i neocolonial.

Mossèn Ricard Cabré

No "aprofito" un model d'escola comarcal cooperatiu per a desqualificar un model historiogràfic que ha aportat grans contribucions teòriques a la concepció moderna i contemporània del país –només cal pensar en el pensament historiogràfic d'Eva Serra [1942-2018], o en les recerques del malauradament traspassat i encara no prou ponderat mestre d'historiadors que fou Jordi Monés Pujol-Busquets. No. Però la tasca de la JARC, prou acadèmicament bandejada, sí que sembla posar sobre la taula causes metodològiques pendents que no poden ser reduïdes al tòpic hegemònic acadèmic, universitari, en definitiva, d'"història localista", o d'"història petitburgesa", postil·les inquisidores a l'ús, encara avui, en àmbits acadèmics autoqualificats, com a mínim de "progressites", que, quan no amb un sospitós silenci, giren, això sí -dissimuladament- això que ara se'n diu retòricament *la mirada* metodològica cap a línies investigadores més constitucionalment *à la page*: a ús i bon costum de la ideologia nacional dominant de la metròpoli, políticament polimòrfica, de Ponent. Pensem-hi?

Notes:

- 1.-Carmen Agulló & Andrés Payà: *Les cooperatives d'ensenyament al País Valencià i la renovació pedagògica i social (1968-1976)*, Institut d'economia Ignasi Villalonga, EURAM, 2088, 244p. Posteriorment aquest estudi –ampliat– fou editat per les Publicacions de la Universitat de València, 2012.